

e în afara controverselor : ea se cuprinde între octombrie 1777, data uciderii domnitorului moldovean, și 1780, anul când moare împărăteasa Maria Tereza, invocată în text. O temeinică editie a piesei a dat Lucian Drimba (în Editura Dacia, 1983), precedind-o de un dens studiu filologic. Analizând textul format din „un prolog, trei scene precedate și urmate de unul sau mai multe interludii, o predică... în țigănește, precum și câteva cîntece în diferite limbi (română, latină, maghiară, un cîntec urma să fie în germană, dar n-a fost scris) și un testament bachic completat cu preceptele bețivului“, L. Drimba precizează că acțiunea se desfășoară pe două planuri, unul grav, narînd evenimentele care au culminat cu sacrificarea viteazului Grigore Ghica, și altul buf, carnavalesc.

De unde și concluzia — judecînd după puternice rezonante de commedia dell'arte — că această scriere de tip baroc este proprie teatrului scolar practicat atunci în mediile studioase germane, maghiare, cit și în cele românești. Cu siguranță, piesa a fost urcată pe scenă, locul acesteia fiind, după opinia majorității cercetătorilor, tot Blajul atîtor înfăptuiri naționale.

După aceste hotărîtoare dovezi de istorie culturală furnizate de secolul al XVIII-lea transilvan, potrivit cărora teatrul românesc cult își are obîrșia peste munți, cu îndreptățire sperăm în noi și revelatoare descoperiri științifice. Va trebui să lămurim rolul de îndrumător artistic al lui Mihail Halici, cîtorul colegiului reformat din Caransebeș, care, către finele secolului al XVIII-lea, contribuie cu bani și daruri la afirmarea elementului românesc în spectacolele teatrului scolar. Același M. Halici a tradus, spre a fi reprezentat, un **Cantico di amore — Kantele rumanesku de dragoste**.

La numele autentic românesc de participanți la sărbătorile scolare cu elemente dramatice, Baci, Balea, Bari, Bocșa, Borza, Șinca, Furca, Vaida, Șorban, Bosca, Mihali, nume identificate în actele Colegiului reformat din Aiud (înființat în 1662), desigur vor fi adăugate, cu vremea, și altele, din alte arhive scolare ardelenice și bănățene. Căci Transilvania noastră este atît de bogată în oameni și fapte de cuprindere națională, încît cunoașterea lor deplină cere timp și dragoste frățească.

Ionuț NICULESCU

Teatrul în presa de-acum un veac martie 1887

Ghiociei Mărtisorului vesteau bătrînilor noștri ultima lună „plină“ a stațiunii. Premiere și „benefisuri“ adunau lumea la teatru cînd berăriile încă nu scosese mesele pe trotuar. ● Deschidem paginile Unirii din 14 martie. Premiera unui autor, vechi amic al bucureștenilor, Dumas-fiul — Francillon. ● Noroc că subtilul C. Nottara „a fost cît se poate de bine; scena cînd rămîne singur în actul al doilea și-și aprinde țigara a fost reușită“. Aristizza Romanescu „nu a lăsat să-i

scape cea mai mică nuanță a rolului. Pasionată, nervoasă pe rînd, dumneaei a făcut sala să izbucnească în aplauze. Jocul dnei este cît se poate de natural, făcea pe oricine să se crează un martur indiscret în intrigi d-ale casei, în loc d-a se crede la teatru“. ● În „beneficiul“ de la sala Dacia al lui N. Hagiescu cu fioroasă melodramă **Ucigașul lui Samson**, cronicarul ziarului **Unirea** (5 mart.) scrie că „d-ra Eliza Gănescu este debutantă; poate că vom avea fericirea să recunoaștem în dumneaei o viitoare artistă“. Fericirea nu s-a lăsat mult dorită, căci juna debutantă de 17 ani avea să devină marea actriță Constanta Demetriade. ● Tot într-un spectacol de beneficiu, al regizorului (deocamdată de culise) Paul Gusty, se reprezintă o farsă localizată de mult talentul condei al regi-

zorului, **Un bărbat cu trei neveste**. În distribuție, un actor care va ilustra, curînd, scena craioveană, Ion Anestin, neîntrecut în teatrul lui Alecsandri, Acum, citim în **Unirea** (12 martie), e „deja cunoscut ca un artist de merit și unic în rolurile sale încă de cînd juca la Teatrul Dacia“. Toti vedeau în Anestin pe dreptul urmaș al comicalui Ștefan Iulian (neuitatul Ipingscu) pe scena Naționalului bucureștean, dar actorul a trebuit să ia drumul Olteniei, unde s-a stins la bătrînete, mulțumit pentru cîte împlinise. ● Se scrie cu emoție (tot în **Unirea**, 15 mart.) că Ernesto Rossi, „cunoscutul tragedian, e hotărît să părăsească scena. Mai înainte însă va face o călătorie artistică prin Austria, Rusia și probabil și pe la noi“. Vom vedea.

I. N.